

RIVM voorstel voor herziening waterkwaliteitsnormen voor imidacloprid

21 mei 2013

Normstelling en toelating imidacloprid

Het RIVM heeft in 2008 in opdracht van het ministerie van IenM waterkwaliteitsnormen voor imidacloprid afgeleid. Imidacloprid was één van de 25 bestrijdingsmiddelen waarvan uit evaluaties bleek dat ze een grote impact hadden op de waterkwaliteit^{1,2}, maar waarvoor alleen indicatieve normen beschikbaar waren. Voor die stoffen zijn nieuwe waterkwaliteitsnormen afgeleid volgens de methodiek van de Kaderrichtlijn water (KRW). De door het RIVM voorgestelde normen van 67 ng/L voor langdurige blootstelling en 200 ng/L voor kortdurende concentratiepieken zijn in 2009 als, respectievelijk, JG-MKN en MAC-MKN opgenomen in de Regeling monitoring kaderrichtlijn water³. Met het vaststellen van deze normen is het tot dan toe geldende indicatieve MTR van 13 ng/L komen te vervallen⁴.

Imidacloprid behoort tot de groep van neonicotinoïden die volop in de belangstelling staat vanwege de mogelijke relatie met bijensterfte. Vanwege de mogelijke risico's voor bijen heeft de Europese Commissie onlangs besloten tot een moratorium op het gebruik van drie stoffen (clothianidine, imidacloprid en thiamethoxam) op gewassen die aantrekkelijk zijn voor bijen. Een uitzondering wordt gemaakt voor kastoepassingen en spuittoepassingen in het veld na de bloei⁵. Het moratorium gaat in op 1 december 2013 en geldt in principe voor twee jaar.

De door de Commissie ingestelde restricties op het gebruik van imidacloprid en de andere twee stoffen zijn specifiek gericht op het verminderen van de blootstelling van bijen. De uitzonderingen voor kassen en spuittoepassingen op niet-bloeiende gewassen betekenen dat emissies naar het water naar verwachting niet zullen verminderen door het moratorium. Imidacloprid is nog steeds een probleemstof in oppervlaktewater en staat hoog in de top-10 van normoverschrijdende stoffen in de Bestrijdingsmiddelenatlas.

Nieuwe gegevens

Sinds de herziening van de norm in 2008 zijn er veel nieuwe studies gepubliceerd over effecten van imidacloprid op waterorganismen, wat ongetwijfeld te maken heeft met de grote maatschappelijke aandacht voor deze stof. Het RIVM concludeert dat een deel van de nieuwe studies relevante en betrouwbare eindpunten oplevert. Inhoudelijk gezien is dit op zichzelf reden om een herziening van de norm te overwegen, omdat de norm moet zijn gebaseerd op een zo compleet mogelijke dataset. Dit wordt ook voorgeschreven door de KRW-methodiek. Het RIVM heeft om deze reden eerder al aangedrongen op herziening van de imidacloprid norm.

Als nieuwe gegevens tot min of meer dezelfde norm leiden, kan er beleidsmatig reden zijn andere prioriteiten te stellen. In dat geval zal de doorwerking van een nieuwe norm in het veld immers klein zijn. Tot voor kort leek dit ook voor imidacloprid te gelden, maar zeer recent is door Alterra Wageningen een studie gepubliceerd⁶ die tot een aanzienlijke aanscherping van de norm zal leiden. In deze studie zijn de effecten van langdurige blootstelling van imidacloprid op verschillende waterinsecten onderzocht. De soorten komen uit taxonomische groepen die voorheen niet, of alleen in kortdurende studies, waren bestudeerd. Het blijkt dat met name twee soorten eendagsvliegen (haften) zeer gevoelig zijn voor imidacloprid.

Gevolgen voor toelatings- en waterkwaliteitsnormen

Het Ctgb heeft op 14 mei j.l. aan de staatssecretarissen van IenM en EZ laten weten dat het op basis van deze nieuwe informatie de toelatingsnorm voor imidacloprid gaat herzien. Dit leidt naar

¹ MNP. 2006. Tussenevaluatie van de nota Duurzame gewasbescherming. Bilthoven, The Netherlands: Milieu- en Natuurplanbureau. MNP-publicatienummer: 500126001.

² www.schonebronnen.nl

³ VROM, VenW, LNV. 2010. Regeling monitoring kaderrichtlijn water. Staatscourant 5615.

⁴ Dit MTR wordt naast de KRW-normen nog wel steeds gebruikt bij de presentaties van monitoringsgegevens in de Bestrijdingsmiddelenatlas (www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl). Dit geldt ook voor andere stoffen.

⁵ http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/bees/neonicotinoids_en.htm

⁶ Roessink I, Merga LB, Zweers HJ, Van den Brink PJ. 2013. The neonicotinoid imidacloprid shows high chronic toxicity to mayfly nymphs. *Env Toxicol Chem* 2013 Apr;32(5):1096-100. doi: 10.1002/etc.2201. Epub 2013 Apr 3.

verwachting tot een aanzienlijke aanscherping van de toelatingsnorm. De meest recent gebruikte toelatingsnorm op basis van het Europese toelatingsdossier is 600 ng/L, terwijl uit de nieuwe gegevens blijkt dat effecten op waterinsecten al bij veel lagere concentraties optreden. De gevoeligste soorten uit de studie van Alterra, de haften *Caenis horaria* en *Cloeon dipterum*, vertonen na 28 dagen meer dan 10% effect bij concentraties hoger dan 24 en 33 ng/L, dit is ongeveer 20 maal lager dan de huidige toelatingsnorm.

De nieuwe gegevens zullen ook tot lagere KRW-waterkwaliteitsnormen leiden. De Alterra-studie geeft tevens aan dat de huidige norm onvoldoende bescherming biedt voor haften en mogelijk ook voor andere, niet onderzochte, groepen. De precieze uitkomst van een herziening is afhankelijk van de definitieve dataset en de daaraan gekoppelde wijze van normaafleiding. Er wordt rekening gehouden met een aanscherping van de JG-MKN met een factor van 10 tot 30 ten opzichte van de huidige waarde. Ook de MAC-MKN zal anders worden, omdat de taxonomische groep die nu zo gevoelig blijkt te zijn, niet was vertegenwoordigd in de semi-veldstudie waarop de huidige MAC-MKN is gebaseerd.

Aanbevelingen

1. Het RIVM adviseert het ministerie van IenM de JG- en MAC-MKN voor imidacloprid te herzien.
2. Het RIVM adviseert een meer planmatige aanpak vast te stellen voor de herziening van milieukwaliteitsnormen voor stoffen in algemene zin. Dit onderwerp vraagt betrokkenheid van meerdere beleidsdirecties van IenM, met name ook de directie Veiligheid en Risico's. Het RIVM zal dit punt agenderen op het eerstvolgende overleg van de Werkgroep normstelling water en lucht en zal uiteraard meewerken aan het opzetten van een dergelijke procedure. De discussie over herziening van de norm voor imidacloprid is in een stroomversnelling gekomen door de maatschappelijke aandacht en de aankondiging van het Ctgb dat de toelatingsnorm zal worden heroverwogen. Binnen genoemde planmatige aanpak moet daarom ook een procedure worden opgenomen voor het omgaan met normherziening in soortgelijke gevallen ('issue management').